

บันทึกการประชุม

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๓๒๓

วันพฤหัสบดี ที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวรชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางกิริธรา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๘. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๙. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายธีรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๒. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๓. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๔. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๙. นายธนาวัฒน์ สัจจทอง	เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

นายศุภชัย ยาวะประภาษ (ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขาธิการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวรวิทย์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้อรอด

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

๓. นายณัฐ มนโกลอนันต์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายอภิวัฒน์ คงชาติ

ผู้อำนวยการฝ่ายวิเคราะห์การร่างกฎหมาย

๒. นางสาวกมลกานต์ ศรสวรรณ

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธี

พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....

๑. นายเชาวนะ ไตรมาศ

อนุกรรมการ

๒. นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์

อนุกรรมการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๒๐๑ วันจันทร์ ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถึงครั้งที่ ๓๒๒ วันพุธ ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระเรื่องพิจารณา นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่งในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... รายงานผลการประชุมคณะอนุกรรมการซึ่งได้พิจารณาศึกษาหลักการที่บัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในหลายประเด็น แต่มีสองประเด็นสำคัญที่คณะอนุกรรมการเห็นว่าควรนำเสนอคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาคือ ประเด็นที่หนึ่ง บทบัญญัติในร่างมาตรา ๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ และประเด็นที่สอง ควรบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้ ขอให้นายชวนะ ไตรมาศ และนางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นผู้แทนจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการ

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการมีความกังวลเกี่ยวกับหลักคิดในการกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าควรกำหนดอย่างไร เพื่อไม่เป็นการสร้างความยุ่งยาก หรือเป็นการลิดรอนสิทธิของประชาชนในการเสนอคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญและในขณะเดียวกันต้องไม่ทำให้คดีที่จะขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญมีจำนวนมากเกินไป ดังนั้น ขอทราบแนวทางจากอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นผู้แทนจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ว่าสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีความคิดเห็นต่อประเด็นนี้อย่างไร เพื่อคณะกรรมการจะได้นำความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เพื่อเป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

นายชวนะ ไตรมาศ อนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ในทางปฏิบัติการถ่วงถ่วงคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ การกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักดุลยภาพระหว่างโอกาสในการใช้สิทธิทางศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนกับการบริหารจัดการคดีในศาลรัฐธรรมนูญซึ่งทั้งสองส่วนจะต้องเกิดดุลยภาพระหว่างกัน ในประเด็นนี้ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้มีการหารือเบื้องต้นแล้วมีความเห็นว่าควรกำหนดกรอบแนวทางเพื่อเป็นหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการให้สิทธิแก่ประชาชนในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้ (๑) อายุความหรือระยะเวลาที่ผู้ใช้สิทธิจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ในเบื้องต้นเห็นควรกำหนดกรอบระยะเวลาหกเดือน (๒) การใช้สิทธิของผู้ยื่นคำร้องต้องเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต และ (๓) การใช้ดุลพินิจของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงเพิ่มเติมว่า การดำเนินคดีในศาลรัฐธรรมนูญโดยแบ่งประเภทลักษณะคดีตามที่บัญญัติในร่างมาตรา ๗ (๑) ถึง (๑๓) ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักการไว้เบื้องต้นเกี่ยวกับเงื่อนไขการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง กรอบระยะเวลา และการถ่วงถ่วงคดีที่จะ

เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ แต่มีข้อสังเกตว่าบทบัญญัติใน (๑๑) ของร่างมาตรา ๗ ที่บัญญัติว่า “พิจารณาวินิจฉัยคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ” และบทบัญญัติใน (๑๓) ของร่างมาตรา ๗ ที่บัญญัติว่า “พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล” สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติแต่เนื่องจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญยังมิได้พิจารณาว่าจะเห็นชอบกับแนวทางและข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยหลักการที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ตั้งข้อสังเกตตามประเด็นที่นายชวนะ ไตรมาศ ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ในฐานะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ได้นำเสนอต่อที่ประชุมถึงกรอบแนวทางปฏิบัติสามแนวทางดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นหลักการพื้นฐานของการใช้สิทธิทางศาลรัฐธรรมนูญของคุณค่าที่จะต้องเป็นการใช้สิทธิทางศาลรัฐธรรมนูญโดยสุจริต ส่วนกรอบระยะเวลาการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีตัวอย่างของการยื่นคำร้องที่บัญญัติใน (๑๑) ของร่างมาตรา ๗ ซึ่งเป็นกรณีการยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๓ ของรัฐธรรมนูญ ในชั้นการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ยก่างกระบวนการยื่นคำร้องตาม (๑๑) ของร่างมาตรา ๗ ไว้ในร่างมาตรา ๔๗ โดยกำหนดกรอบระยะเวลาการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในหกเดือน เหตุผลของการกำหนดระยะเวลาดังกล่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การใช้สิทธิของประชาชนตามมาตรา ๒๑๓ ของรัฐธรรมนูญ ควรเป็นการใช้สิทธิโดยเร็ว สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจึงเสนอกรอบระยะเวลาหกเดือนไว้ในร่างมาตรา ๔๗

ส่วนเรื่องการใช้ดุลพินิจของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องไว้พิจารณานั้น แนวทางปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติรองรับกรณีคำร้องนั้นไม่เป็นสาระอันควรได้รับการพิจารณาวินิจฉัย บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้กำหนดช่องทางสำหรับให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยไม่รับคำร้องในลักษณะดังกล่าวไว้พิจารณาได้ แต่บทบัญญัติใน (๑๑) ของร่างมาตรา ๗ ซึ่งเป็นบทบัญญัติรองรับกระบวนการใช้สิทธิของประชาชนตามมาตรา ๒๑๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หรือบทบัญญัติใน (๓) ของร่างมาตรา ๗ ซึ่งเป็นบทบัญญัติรองรับกระบวนการใช้สิทธิของประชาชนในเรื่องสิทธิชุมชน ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้ในชั้นการยก่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมิได้ยก่างกระบวนการเพื่อรองรับการใช้สิทธิของประชาชนกรณีสิทธิชุมชน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาคำร้องตาม (๓) และ (๑๑) ของร่างมาตรา ๗ ควรอยู่บนหลักการพื้นฐานว่าคำร้องนั้นจะต้องเป็นสาระอันควรได้รับการพิจารณาวินิจฉัย จึงควรกำหนดให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นเป็นคำร้องที่มีสาระอันควรได้รับการพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ ทั้งนี้ ควรมีบทบัญญัติยกเว้นให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจใช้ดุลพินิจเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ซึ่งทั้งหมดเป็นความเห็นในชั้นการพิจารณาของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังมิได้นำเสนอต่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา เนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญและเกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า บทบัญญัติใน (๓) ของร่างมาตรา ๗ นำหลักการมาจากมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีมุมมองได้สองทางกล่าวคือ บทบัญญัติในมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญ ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนให้ประชาชนยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่เหตุผลที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนำกระบวนการมาบัญญัติไว้ใน (๓) ของร่างมาตรา ๗ เนื่องจากเป็นการบังคับให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตาม หากกำหนดให้อยู่ใน

เขตอำนาจศาลยุติธรรมอาจเป็นการก้าวก้าวการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในฐานะที่เป็นหน่วยงานทางปกครอง ประกอบกับในมุมมองด้านกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมจะให้ความสำคัญที่ตัวบทกฎหมายมากกว่าผลกระทบต่อในทางรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงนำมาบัญญัติไว้ใน (๓) ของร่างมาตรา ๗ เพื่อให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ หากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเห็นด้วยกับบทบัญญัติใน (๓) ดังกล่าว ขอให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีข้อเสนอแนะว่าควรบัญญัติเงื่อนไขบังคับอย่างไรในการนำคดีสู่ศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากในทางปฏิบัติการทำคำวินิจฉัยของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไร ซึ่งทำให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีการวินิจฉัยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญด้วยในตัว

ส่วนกระบวนการใช้สิทธิทางศาลที่บัญญัติใน (๑) ถึง (๑๓) มีขั้นตอนกระบวนการอยู่แล้วว่าจะต้องมีกระบวนการขั้นตอนอย่างไร เช่น กระบวนการตาม (๑) กรณีการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย ก่อนที่จะนำร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบของสภานำขึ้นทูลเกล้าฯ กระบวนการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัตินั้นว่าชอบหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการไว้แล้วว่าองค์กรใดมีสิทธิที่จะเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัตินั้น หรือกรณีกฎหมายมีสภาพบังคับแล้ว หากในการพิจารณาคดีของศาลมีการโต้แย้งความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายฉบับนั้น ซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนที่จะต้องเสนอเรื่องผ่านศาลยุติธรรมเท่านั้น มิใช่ผู้ใดหรือองค์กรใดจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้วได้ หรือกระบวนการใน (๒) กรณีพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ซึ่งมีบทบัญญัติรองรับไว้ในรัฐธรรมนูญ เพียงแต่มุมมองในทางปฏิบัติศาลรัฐธรรมนูญจะมองอย่างกว้างหรือมองอย่างแคบเท่านั้น หากมุมมองของศาลรัฐธรรมนูญมองอย่างกว้างกรณีที่เกิดปัญหาขึ้นไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระก็ตาม องค์กรเหล่านั้นทุกองค์กรสามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ หรือหากมุมมองของศาลรัฐธรรมนูญมองอย่างแคบกรณีเกิดปัญหากับสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระแล้วแต่กรณี องค์กรที่เกิดปัญหาเท่านั้นที่มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กรณีคณะรัฐมนตรีมีข้อสงสัยว่าการดำเนินงานของรัฐสภาเป็นการดำเนินงานที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ แต่ปรากฏว่าเรื่องนั้นไม่เกี่ยวข้องกับคณะรัฐมนตรี ไม่ควรกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่หากเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภาออกกฎหมายบังคับให้คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง หากคณะรัฐมนตรีเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวไม่ถูกต้องเป็นการก้าวก้าวแทรกแซงอำนาจทางบริหารก็ให้คณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวควรนำไปใช้กับองค์กรอิสระทุกองค์กรด้วย เช่น องค์กรอิสระมีคำวินิจฉัยตามหน้าที่และอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้วปรากฏว่าศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองมีคำพิพากษาลบล้างหรือกลับคำวินิจฉัยขององค์กรอิสระ กรณีเช่นนี้สมควรกำหนดให้องค์กรอิสระมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้หรือไม่ ซึ่งประเด็นเหล่านี้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องการความเห็นของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่ามีความเห็นต่อเรื่องดังกล่าวอย่างไร โดยเฉพาะหลักการที่บัญญัติใน (๓) ของร่างมาตรา ๗ เนื่องจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าหากไม่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน อาจทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญจำนวนมาก เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ในหลายประการ ซึ่งในทางปฏิบัติรัฐคงไม่สามารถดำเนินการตามที่

รัฐธรรมนูญกำหนดได้ครบทุกเรื่อง ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้ประชาชนใช้สิทธิโดยอาศัยบทบัญญัติใน (๓) ของร่างมาตรา ๗ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ แม้ในหลักปฏิบัติคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดกรอบแนวทางการใช้สิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไว้ประการหนึ่งว่าจะต้องเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตก็ตาม แต่หากไม่กำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขการยื่นคำร้องไว้ว่ากรณีใดที่จะถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตหรือไม่ จะทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญจำนวนมาก เช่น รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าในบางพื้นที่ของประเทศ ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารโทรคมนาคมได้ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบอาจนำเหตุดังกล่าวมาเป็นเหตุในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่ารัฐละเลยไม่ดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เป็นต้น ดังนั้น กรณีนี้จะคำนึงถึงแต่เรื่องหลักความสุจริตเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ

ส่วนกรอบแนวทางปฏิบัติในเรื่องการใช้ดุลพินิจของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องไว้พิจารณานั้น การใช้ดุลพินิจของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญควรกำหนดขอบเขตของการใช้ดุลพินิจไว้ด้วย เพื่อเป็นมาตรฐานประกอบการพิจารณาของประชาชนในการตัดสินใจว่ามูลเหตุแห่งคดีที่ประชาชนได้รับผลกระทบนั้นศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีแนวคำวินิจฉัยไว้อย่างไร หากมูลเหตุแห่งคดีนั้นเป็นคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยว่าคำร้องไม่เป็นสาระอันควรได้รับการพิจารณาวินิจฉัย ประชาชนจะได้นำมูลเหตุแห่งคดีนั้นยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เช่น คดีที่มีลักษณะไม่เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติหรือประโยชน์ของส่วนรวม หรือผู้ยื่นคำร้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง เป็นต้น นอกจากนี้ กระบวนการใช้สิทธิทางศาลรัฐธรรมนูญที่บัญญัติในร่างมาตรา ๗ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้บัญญัติกระบวนการใช้สิทธิทางศาลรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน เช่น ใน (๔) กรณีขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องคือ อัยการสูงสุด หรือผู้เสียหายยื่นคำร้องด้วยตนเองกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่ยื่นคำร้องแต่ต้องอยู่ในเงื่อนไขว่ามีการกระทำตามที่กฎหมายกำหนด หรือใน (๕) กรณีการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน หรือใน (๑๐) กรณีหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งกรณีนี้ประชาชนอาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ เช่น รัฐบาลทำสัญญากับต่างประเทศโดยไม่ขอความเห็นชอบจากรัฐสภา หากประชาชนเห็นว่าในสัญญาดังกล่าวทำให้ตนเสียประโยชน์ก็อาจไปยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ซึ่งกรณีนี้ควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเสนอคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อรองรับไว้ด้วย หรือใน (๑๑) กรณีมีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ซึ่งมีประเด็นต้องพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอายุความ หากกำหนดเงื่อนไขเฉพาะประเด็นอายุความเพียงอย่างเดียวอาจจำกัดคดีตาม (๑๑) ได้ไม่มาก ซึ่งในประเด็นนี้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะมีข้อเสนอในเรื่องการบัญญัติกฎหมายอย่างไรเพื่อมิให้มีปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญโดยอาศัยเหตุตาม (๑๑) มากเกินไป และในขณะเดียวกันต้องเปิดช่องให้ประชาชนสามารถใช้ช่องทางตาม (๑๑) ในการเสนอคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วย หรือใน (๑๓) กรณีเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในประเด็นนี้ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยหรือไม่ว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติกำหนดให้เรื่องบางเรื่องอยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญได้ ไม่ได้ตีความตามรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัดจนเกินไปหรือไม่

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ในขณะรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ กรณี

ยุบพรรคมวลชนซึ่งในคำวินิจฉัยได้กล่าวถึงมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ในการยุบพรรคการเมืองได้ โดยในคำวินิจฉัยได้ให้เหตุผลไว้แต่เพียงหลักกว้างๆ โดยโยงกับบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่าศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจในการยุบพรรคการเมืองได้ แต่ในคำวินิจฉัยไม่ได้วินิจฉัยในลักษณะว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญถึงแม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จะมีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการสั่งยุบพรรคการเมืองได้ก็ตาม

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบ พรรคการเมืองได้ ประกอบกับในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หลายกรณี ที่ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการสั่งยุบพรรคการเมือง จึงมีข้อสงสัย ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการสั่งยุบพรรคการเมืองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้หรือไม่ ส่วนคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญกรณีสั่งยุบ พรรคการเมืองที่อ้างถึงมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ นั้นเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรค เพราะเหตุล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๖/๒๕๔๑ ซึ่งเป็นคำวินิจฉัยที่ได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมืองโดยอาศัยบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุล้มล้างการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นเหตุผลหลักเพื่อนำมาประกอบกับเหตุอื่น ในการสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้

ประธานกรรมการขอทราบความเห็นของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่า บทบัญญัติใน (๑๓) ของ ร่างมาตรา ๗ ซึ่งจะมีเรื่องบางเรื่องที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญประสงค์ที่จะให้อยู่ในอำนาจของ ศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความเห็นต่อ หลักการนี้อย่างไร

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ไม่มีบทบัญญัติ ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองด้วยเหตุอื่น แต่ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒) กำหนดว่า “คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัย ของศาล” โดยเป็นการออกข้อกำหนดตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคดีที่ขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักไว้ในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว จึงได้นำหลักนั้น มากำหนดไว้ในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจาก รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนด

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยกำหนดเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญได้ คณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญก็สามารถบัญญัติเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้ เนื่องจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีฐานะทางกฎหมายเหนือกว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... สอบถามว่า อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการสั่งยุบพรรคการเมืองตามที่บัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีหลักการเดียวกับอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการสั่งยุบพรรคการเมืองตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ เช่น การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด หรือการไม่จัดทำรายงาน เป็นต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการสั่งยุบพรรคการเมืองที่บัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมีหลักการเดียวกับที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แบ่งประเภทการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองออกเป็นสองประเภท กล่าวคือ ประเภทที่หนึ่งสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองโดยผลของกฎหมาย และประเภทที่สองกรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยสั่งยุบพรรคการเมือง ทั้งนี้ การสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองโดยผลของกฎหมายอาจเกิดจากการวินิจฉัยข้อเท็จจริง ซึ่งกรณีนี้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนพรรคการเมืองในการประกาศยุบพรรคการเมืองนั้น แต่ให้สิทธิผู้มีส่วนได้เสียสามารถร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ ซึ่งเป็นหลักการที่เพิ่มขึ้นใหม่แตกต่างจากที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรืออำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่นจะมีเหตุในลักษณะเดียวกับที่บัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองดังที่กล่าวข้างต้น

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ สอบถามว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒๐) ที่บัญญัติว่า “คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาล” แต่ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญฉบับที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ในร่างมาตรา ๗ (๑๓) กำหนดว่า “พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล” เป็นการจำกัดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญเฉพาะที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญด้วยใช่หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๗ (๑๓) ที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเสนอนั้น มีหลักการแคบกว่าที่กำหนดในข้อ ๑๗ (๒) ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือบทบัญญัติในร่างมาตรา ๗ (๓) อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดี **ปัญหา**ที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ซึ่งในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้บัญญัติว่าหากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นศาลใดเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษา คณะกรรมการจึงกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้ยกเลิกความในข้อ ๑๗ แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความใหม่แทน โดยในข้อ ๑๗ (๑๕) ได้บัญญัติลักษณะเดียวกับที่บัญญัติในร่างมาตรา ๗ (๑๓) ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนด

ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

ประธานกรรมการสอบถามว่า ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ครอบคลุมบทบัญญัติในร่างมาตรา ๗ หรือไม่

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาศึกษาลักษณะการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ได้กำหนดหลักการที่บัญญัติใน (๓) ของร่างมาตรา ๗ เนื่องจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไม่ทราบว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะกำหนดให้การใช้สิทธิของประชาชนตามมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญ อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนร่างมาตรา ๗ (๑) ที่กำหนดว่า “พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย” สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าถ้อยคำยังไม่ชัดเจนว่าหมายความรวมถึงร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยหรือไม่ จึงมิได้บัญญัติกระบวนการรองรับไว้ในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

ประธานกรรมการกล่าวว่า กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีกระบวนการตราที่แตกต่างไปจากกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กำหนดว่าเมื่อสภาพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าฯ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้กำหนดกระบวนการก่อนนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ว่าต้องส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยก่อน เว้นแต่มีข้อโต้แย้งจากองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง ให้องค์กรอิสระหารือร่วมกับสภาให้ได้ข้อยุติก่อนที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ หากมีผู้สงสัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สภาให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยในขั้นตอนนั้น เนื่องจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่ากระบวนการตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ อาจทำให้เกิดปัญหาในภายหลังได้ว่ากรณีศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่มีผู้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้น หากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่ปรากฏข้อเท็จจริงภายหลังที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย กรณีมีผู้ตรวจสอบพบในภายหลังว่ากฎหมายนั้นไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้วเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก็จะทำให้เกิดปัญหาเป็นการลบล้างคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญก่อนหน้านี้ที่ว่ากฎหมายนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงเปลี่ยนหลักการให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่มีผู้โต้แย้งเท่านั้น เพื่อไม่เป็นการผูกมัดประเด็นอื่น หากมีผู้ตรวจสอบพบในภายหลังจะได้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่มีปัญหามาใช้วินิจฉัยทั้งฉบับดังเช่นรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ส่วนกระบวนการภายหลังสภาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ว่าบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีบทบัญญัติใดที่ขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... นำเสนอประเด็นเรื่องบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีหลักคิดที่จะนำมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญว่า ความเห็นส่วนตัวในฐานะที่รับราชการในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ขอสะท้อนแง่คิดในฐานะผู้ปฏิบัติว่าจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทั้งเหตุการณ์การยึดอำนาจเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ และปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีปัญหาที่ความเรื่องสถานะของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญว่ามีสถานะเป็นส่วนราชการต่อไปหรือไม่เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญถูกยุบ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดตั้งศาลปกครองจะมีวิวัฒนาการรูปแบบการร่างกฎหมายโดยให้มีการจัดตั้งศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองเกิดขึ้นพร้อมกัน หรือในบางส่วนสำนักงานศาลยุติธรรมมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการสำนักงานศาลยุติธรรมแยกออกเป็นกฎหมายเฉพาะ เนื่องจากในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีการแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม ในส่วนของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแม้จะเกิดพร้อมกัน แต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนด จึงไม่มีปัญหาในเรื่องการบริหารราชการภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่จำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติที่ต้องผ่านความเห็นชอบจากสภา อย่างไรก็ตาม ในส่วนสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีความจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเนื่องจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นนิติบุคคล มีฐานะเทียบเท่ากรม ประกอบกับผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในขณะนั้นเลือกที่จะมีสถานะเป็นข้าราชการพลเรือนจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญขึ้น ซึ่งประกาศใช้บังคับตั้งแต่วันที่ พ.ศ. ๒๕๔๒ จนถึงปัจจุบันโดยไม่มีการแก้ไข ซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีแนวความคิดที่จะเสนอแก้ไขกฎหมายแต่ก็ไม่ได้ดำเนินการ เหตุผลเนื่องจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญผูกอยู่กับศาลรัฐธรรมนูญทำให้การที่จะเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อสภากระทำได้ยาก ในฐานะที่รับราชการในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญทุกคนปฏิบัติงานบนพื้นฐานความรักในวิชาชีพนักกฎหมายคดีรัฐธรรมนูญ มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง มีความเป็นอิสระในการเสนอความเห็น มีความใกล้ชิดกับองค์อำนาจ ในส่วนของงานคดีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสามารถเข้าถึงสำนวนได้ ทั้งนี้ หากบัญญัติหมวดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ในอนาคตหากมีการยึดอำนาจและยุบศาลรัฐธรรมนูญ จะเกิดประเด็นปัญหาว่าสถานะของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะถูกยุบด้วยหรือไม่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสถานะของข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่หากในอีกมุมมองหนึ่งการปกครองประเทศต้องมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดแม้จะมีการยึดอำนาจอีกครั้งก็ตามก็ต้องมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ว่าจะเปลี่ยนจากศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หน่วยงานที่จะสนับสนุนงานขององค์กรดังกล่าวผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการสั่งสมประสบการณ์การทำงานจนมีความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญที่สามารถปฏิบัติงานเพื่อรองรับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ประธานกรรมการกล่าวว่า มุมมองที่แสดงความเห็นนั้นเป็นมุมมองในด้านโทษ แต่หากมองในแง่ด้านประโยชน์โดยใช้โอกาสที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำลังพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าสิทธิประโยชน์หรืออำนาจในเรื่องใดที่ยังขาดตกบกพร่องให้นำเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการ

พิจารณา หากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีมติว่าไม่ควรบัญญัติหมวดว่าด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ก็ตัดประเด็นนี้ไป แต่หากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าควรบัญญัติให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะได้นำข้อเสนอดังกล่าวบัญญัติรองรับไว้ให้ ส่วนเหตุผลที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าควรนำสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จากหลักคิดพื้นฐานที่ว่าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระทุกองค์กรต้องมาควบคุมคู่กับหน่วยตุลาการที่อยู่ภายใต้การควบคุม กำกับดูแลของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี โดยมีหน้าที่และอำนาจในการรองรับการปฏิบัติภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายกำหนด ไม่ใช่จัดตั้งเป็นองค์กรอีกองค์กรหนึ่งแยกเป็นอิสระโดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุม กำกับของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างจากศาลยุติธรรมที่มีวิวัฒนาการขององค์กรมาเป็นเวลาพอสมควร แม้จะมีกฎหมายจัดตั้งสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นกฎหมายเฉพาะแต่ผู้บริหารสูงสุดของสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งจากผู้พิพากษาศาลยุติธรรม เนื่องจากศาลยุติธรรมเห็นว่าหากแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจากบุคคลอื่นอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารราชการภายในสำนักงานศาลยุติธรรมที่มีภารกิจหน้าที่หลักในการรองรับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม จากเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงมีแนวคิดว่าหน่วยตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีกฎหมายจัดตั้งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแยกออกมาเป็นการเฉพาะ การทำงานอาจมุ่งแต่ผลประโยชน์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยไม่ได้มุ่งถึงประโยชน์ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบกับหน่วยตุลาการขององค์กรอิสระจะคงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีองค์กรอิสระ หากในอนาคตมีการยุบองค์กรอิสระแม้หน่วยตุลาการจะมีกฎหมายจัดตั้งไว้เป็นการเฉพาะก็ตาม หน่วยตุลาการนั้นก็ต้องถูกยุบหรือปรับเปลี่ยนสถานะโอนย้ายข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ไปยังหน่วยงานของรัฐอื่น ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย หรือสภาพัฒนาการเมืองที่ได้บัญญัติจัดตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มิได้กำหนดให้มีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และสภาพัฒนาการเมือง สำนักงานก็ต้องถูกยุบไปด้วย เป็นต้น ทั้งนี้ คณะกรรมการได้ทราบข้อมูลว่า ศาสตราจารย์พิเศษจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ระหว่างการยกร่างหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติในร่างมาตรา ๗ ใช่หรือไม่

นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์ อนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้นำเรียนที่ประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ว่า ศาสตราจารย์พิเศษจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญควรให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาร่วมกันก่อน หากผลการพิจารณาเป็นประการใดจะแจ้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญทราบเป็นทางการต่อไป

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า บทบัญญัติในร่างมาตรา ๗ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าจะต้องมีรายละเอียดเพิ่มเติมทั้งในเรื่องกรอบระยะเวลาการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์และวิธีการการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องการทราบความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญต่อเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการขอทราบความเห็นจากศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมว่าคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วมีบทบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

จากนั้น ที่ประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ต่อจากการประชุมครั้งที่ผ่านมา โดยเริ่มพิจารณาตั้งแต่ร่างมาตรา ๑๗ เป็นต้นไปสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

มาตรา ๑๗

“มาตรา ๑๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย

เมื่อมีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ต้องมีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง”

ประเด็นการพิจารณา

นายอภิวัฒน์ คงชาติรี อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ความในมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ กำหนดไว้ว่าการนั่งพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเจ็ดคน การที่ความในส่วนท้ายของวรรคห้าในร่างมาตรานี้กำหนดไว้ว่า ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคนให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อาจไม่สอดคล้องกับความในมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวข้างต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดี จึงจำเป็นต้องกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ในส่วนดังกล่าวด้วยแม้เหลือจำนวนไม่ถึงเจ็ดคนก็ตาม

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ กำหนดไว้ว่า องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ประธานกรรมการกล่าวว่า การอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเหลือไม่ถึงเจ็ดคนย่อมดำเนินการได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรกำหนดให้ชัดเจนว่า กรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลือไม่ถึงเจ็ดคนให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ยกเว้นการนั่งพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคห้า เป็นดังนี้ “ในระหว่างที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ยกเว้นการนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยไม่ได้”

นอกจากนี้ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหก เป็นดังนี้ “ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความใน (๖) ของร่างมาตรานี้ และความในมาตรา ๒๐๘ (๖) ของรัฐธรรมนูญ กำหนดถ้อยคำไว้แตกต่างกัน โดยความใน (๖) ของร่างมาตรานี้ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” แต่ความในมาตรา ๒๐๘ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ใช้คำว่า “พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรานี้เป็นเรื่องของการพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๑๐ เป็นเรื่องลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเข้ารับการสรรหา ในขณะที่จะเข้ารับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนร่างมาตรานี้เป็นลักษณะต้องห้ามในขณะที่ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในมาตรา ๒๐๘ ของรัฐธรรมนูญ จะโยงไปถึงความในมาตรา ๒๓๕ วรรคสามของรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งความในมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ใช้คำว่า “กรณีที่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นพาดพิงหรือกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่” ในส่วนของความใน (๖) ของร่างมาตรานี้ควรใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จึงจะเหมาะสม

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย

เมื่อมีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้กระทรวงได้แต่เฉพาะกระทรวงที่สืบชั้นชั้นไม่ขาดสืบทอดสืบชั้นได้จะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยไม่ได้

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง”

มาตรา ๑๘

“มาตรา ๑๘ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗ ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้คณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... มีความเห็น ดังนี้

๑. เดิมร่างมาตรา ๒๔ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งพ้นจากตำแหน่งได้

๒. ความในมาตรา ๒๐๘ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการร้องขอ ผู้มีสิทธิร้องขอ การพิจารณา และการวินิจฉัยไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แต่ความในร่างมาตรานี้กลับกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาเป็นผู้กำหนด

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า ความในร่างมาตรานี้กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกับร่างมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการเลือกตั้งตามร่างมาตรา ๑๖ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวทุกอนุมาตรา จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งด้วย

ประธานกรรมการมอบหมายให้ฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญส่งประเด็นดังกล่าวไปให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. .... สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมโดยเร็ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๘ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗ (๑) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ ทั้งนี้ ตวงสิทธิ์ที่เสนอและวิธีที่ตัดสินที่รวมทั้งพรรคพรรคพรรคที่พรรคและให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการวินิจฉัยให้ถือเสียงข้างมาก ในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด”

มาตรา ๑๙

“มาตรา ๑๙ ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา และการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยสุจริต เทียงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ตุลาการจะเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า หรือโครงการใด ๆ ก็ได้ เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับศาล”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ มีการกำหนดคำว่า “โครงการ” ไว้ด้วยหรือไม่

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ จะมีการกำหนดคำว่า “โครงการ” ไว้ด้วย

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... สอบถามว่า กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญจัดหลักสูตรฝึกอบรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้จัดฝึกอบรมหลักสูตร หรือเป็นผู้คัดเลือกนักศึกษา หรือเข้าไปเกี่ยวข้องในลักษณะอื่น ๆ ได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้กำหนดห้ามไว้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงสามารถดำเนินการได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๑๙ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๐

“มาตรา ๒๐ เครื่องแบบตุลาการและระเบียบการแต่งกายให้เป็นไปตามที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

การลาหยุดราชการของตุลาการให้เป็นไปตามที่หลักเกณฑ์ที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในร่างมาตรานี้ไม่ควรกำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนดระเบียบได้โดยลำพัง

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรา ๖ วรรคสอง กำหนดไว้แล้วว่า การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า ที่ผ่านมาคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้ประกาศกำหนดเกี่ยวกับเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และระเบียบการแต่งกาย ส่วนการลาราชการไปต่างประเทศนั้น มีระเบียบกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแจ้งให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญทราบเท่านั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า ที่ผ่านมายุติการศาลรัฐธรรมนูญจะมาปฏิบัติหน้าที่หรือไม่มาปฏิบัติหน้าที่ก็ได้ แต่ต่อจากนี้ไปตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมาปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... สอบถามว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมาปฏิบัติหน้าที่ทุกวันหรือไม่ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะไปบรรยายให้ความรู้กับนักศึกษาในสถานศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่าง ๆ ได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมาปฏิบัติหน้าที่ในวันและเวลาทำการของราชการ ทั้งนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสามารถไปบรรยายให้ความรู้กับนักศึกษาในสถานศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นครั้งคราวได้

นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ สอบถามว่า เหตุใดความในวรรคสองจึงใช้คำว่า “หยุดราชการ” ทั้งที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นข้าราชการ

ประธานกรรมการกล่าวว่า หน้าที่ที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติเป็นงานราชการ ความในวรรคสองจึงใช้คำว่า “หยุดราชการ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๐ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑

“มาตรา ๒๑ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... เห็นว่า ควรกำหนดเรื่องเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นให้ชัดเจนในร่างมาตรานี้ ไม่ควรให้เป็นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีกำหนดไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว จึงไม่ควรนำรายละเอียดมากำหนดไว้ในร่างมาตรานี้ซ้ำอีก

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงเพิ่มเติมว่า คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... เห็นว่า ควรกำหนดเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และค่าครองชีพชั่วคราวของประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เทียบเท่าเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และค่าครองชีพชั่วคราวของประธานศาลฎีกา และรองประธานศาลฎีกา เพื่อจูงใจให้มีผู้สมัครเข้ารับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมากขึ้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีรายได้มากกว่าประธานศาลฎีกา และรองประธานศาลฎีกา อยู่แล้ว และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของ**ประธานศาลรัฐธรรมนูญ** และ**ตุลาการ**ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้**ประธานศาลรัฐธรรมนูญ**และ**ตุลาการ**ได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการแล้วแต่กรณี”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของ**ข้าราชการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ**ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้**ข้าราชการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ**ได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการแล้วแต่กรณี”

มาตรา ๒๒

“มาตรา ๒๒ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้นให้นำอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามมาตรา ๒๑ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตาย ให้ตกให้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า เหตุใดร่างมาตราต่าง ๆ ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้จึงไม่มีการนำคำว่า “ตุลาการ” มาใช้ ทั้งที่กำหนดบทนิยามไว้แล้วว่า หมายถึง ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

นายอภิวัฒน์ คงชาติรี อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรานี้และร่างมาตราอื่น ๆ ใช้คำว่า “ตุลาการ” แทนคำว่า “ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ” ได้ เพราะมีการกำหนดนิยามไว้แล้ว ส่วนในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “กรรมการ” ไว้ในลักษณะเดียวกับคำว่า “ตุลาการ” ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ประธานกรรมการมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญแก้ไขปรับปรุงคำว่า “ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ” เป็น “ตุลาการ” ในทุกมาตรา และเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “**ข้าราชการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ**ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้”

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า บทนิยามคำว่า “กรรมการ” ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกับบทนิยามของคำว่า “ตุลาการ” ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรา ๔ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดบทนิยามคำว่า “กรรมการ” ไว้ว่า กรรมการการเลือกตั้ง และให้หมายความรวมถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า บทนิยามคำว่า “กรรมการ” ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดไว้ไม่เหมือนกับบทนิยามคำว่า “ตุลาการ” ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพราะบทนิยามคำว่า “ตุลาการ” ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีคำว่า “แล้วแต่กรณี” ในส่วนท้ายของนิยามด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒ **พรรคพหุศาสตร์รัฐธรรมนูญและ**ตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามมาตรา ๒๑ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตาย ให้ตกให้แก่คู่สมรส และทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง”

มาตรา ๒๓

“มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า ความในร่างมาตรานี้ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

ประธานกรรมการสอบถามว่า ร่างมาตราที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอใช้คำใด

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรา ๑๙ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาใช้คำว่า “เจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา”

ประธานกรรมการสอบถามว่า ในประมวลกฎหมายอาญาใช้คำใด

นายอภิวัฒน์ คงชาติรี อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความผิดในหมวด ๑ ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม ของประมวลกฎหมายอาญา ใช้คำว่า “ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม”

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา”

หมวด ๓ การพิจารณา

“หมวด ๓

การพิจารณา”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อหมวด ๓ การพิจารณา โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔

“มาตรา ๒๔ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่มีใช้การพิจารณาหรือพิพากษาคดีได้”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้มีผู้แสดงความคิดเห็นใน

การรับฟังความคิดเห็นที่รัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ ว่า ควรกำหนดระยะเวลาในการไต่สวนให้ชัดเจน

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ สอบถามว่า บทกำหนดโทษของการไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือไม่ให้อภัยค่าตามคำสั่งศาลเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่

ประธานกรรมการ สอบถามว่า ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้อย่างไร

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า มาตรา ๑๗๐ ของประมวลกฎหมายอาญา กำหนดไว้ว่า ผู้ใดขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้อภัยค่า ให้มาเบิกความ หรือให้ส่งทรัพย์หรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำว่า “ศาล” ในมาตรา ๑๗๐ ของประมวลกฎหมายอาญา หมายความว่า รวมถึงศาลรัฐธรรมนูญ และศาลอื่นนอกจากศาลยุติธรรมด้วย และสอบถามว่า ศาลรัฐธรรมนูญเสนอร่างมาตรานี้มาให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาหรือไม่

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้เสนอร่างมาตรานี้มาให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ได้กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายไว้ และสอบถามว่า ศาลรัฐธรรมนูญ จะแต่งตั้งบุคคลและคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายตามความในวรรคสี่จากที่ใด

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๑๘ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมอบหมายให้ผู้พิพากษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศาลฎีกาทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีได้ในบางกรณี ส่วนศาลรัฐธรรมนูญมีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่รองรับการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว จึงไม่ควรกำหนดให้มีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลใด ๆ เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่อีก

ประธานกรรมการ สอบถามว่า ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้เสนอความในวรรคสี่ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาหรือไม่อย่างไร

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มความในวรรคสี่มาให้กับประชุมพิจารณาเอง โดยนำมาจากบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า

บางกรณีศาลรัฐธรรมนูญอาจมีความจำเป็นที่จะต้องแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีก็ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลอาจทำให้บุคคลหรือคณะบุคคลนั้นมีอิทธิพลครอบงำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ จึงเสนอตัดวรรคสี่ออกทั้งวรรค ทั้งนี้ หากศาลรัฐธรรมนูญประสงค์ที่จะได้รับข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเป็นพิเศษ ก็ควรเรียกผู้นั้นมาให้การในฐานะพยานของศาลก็ได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากชั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานห้กลางแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ตนขอขงหน่วยงานในราชการให้ตนขอช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตนที่มีในราชการบริหารหรือพิพาทคดีได้”

มาตรา ๒๕

“มาตรา ๒๕ วันและเวลาทำงาน วันหยุดทำการ และสถานที่ทำการของศาลให้เป็นไปตามที่ศาลประกาศกำหนด”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า เหตุใดความในร่างมาตรานี้จึงไม่ได้กำหนดไว้เหมือนกับที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาในร่างมาตรา ๓๓ เดิม ซึ่งกำหนดไว้ว่า “การพิจารณาคดีจะต้องกระทำในวันที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดการพิจารณาคดี ณ สถานที่อื่น หรือในวันหรือเวลาใด ๆ ก็ได้”

นายอภิวัฒน์ คงชาติรี อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การพิจารณาคดีในสถานที่อื่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการนั่งพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ จึงนำเรื่องดังกล่าวไปกำหนดไว้ในร่างมาตราที่เกี่ยวข้องกับการนั่งพิจารณาคดี ส่วนความในร่างมาตรานี้กำหนดขึ้นโดยเทียบเคียงจากบทบัญญัติในกฎหมายอื่น

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๓๓ เดิม ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา มีสาระสำคัญสองเรื่อง คือ เรื่องที่หนึ่ง การพิจารณาคดีต้องกระทำในวันที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาที่ศาลกำหนด และเรื่องที่สอง การพิจารณาคดีในสถานที่อื่น

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า เหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอร่างมาตรา ๓๓ เดิมมา ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา เพราะในอดีต ศาลรัฐธรรมนูญเคยถูกปิดล้อมจนไม่สามารถนั่งพิจารณาคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้

ประธานกรรมการสอบถามว่า วันที่ศาลรัฐธรรมนูญเปิดทำการคือวันใด และศาลรัฐธรรมนูญกำหนดวันทำการอย่างไร

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะเปิดทำการตามวันและเวลาราชการ

ประธานกรรมการสอบถามว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดบทนิยามของคำว่า “การนั่งพิจารณา” ไว้ด้วยหรือไม่

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๔ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กำหนดบทนิยามคำว่า “การนั่งพิจารณา” ไว้แล้ว โดยกำหนดไว้ว่า “การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ วันและเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญเปิดทำการ และสถานที่ที่ทำการของศาลให้เป็นไปตามที่ศาลประกาศกำหนด คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีต้องกระทำในวันที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาที่ศาลได้กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นกรณีจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดคดีที่ศาลได้พิจารณาคดีอื่น หรือในวัน หรือเวลาที่ใด ๆ ก็ได้”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ วันและเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญเปิดทำการ และสถานที่ที่ทำการของศาลให้เป็นไปตามที่ศาลประกาศกำหนด คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีต้องกระทำในวันที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาที่ศาลได้กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นกรณีจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดคดีที่ศาลได้พิจารณาคดีอื่น หรือในวัน หรือเวลาที่ใด ๆ ก็ได้”

มาตรา ๒๖

“มาตรา ๒๖ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสิ้นสุดของระยะเวลา”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับวันทำการของศาลรัฐธรรมนูญไว้ในข้อ ๕ ของระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารจัดการคดี พ.ศ. ๒๕๕๕ ว่า ศาลเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๐๘.๓๐ นาฬิกา ถึง ๑๖.๓๐ นาฬิกา ยกเว้นวันหยุดราชการ

การเปิดทำการนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการของศาลหรือสำนักงาน ให้เป็นไปตามประกาศของศาลหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี

ประธานกรรมการกล่าว ควรบัญญัติความว่า “วันหยุดราชการ” ไว้ในร่างมาตรา ๒๖ ด้วย จึงเสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๒๖ เป็นดังนี้ “การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสิ้นสุดของระยะเวลา”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๖ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสิ้นสุดของระยะเวลา”

มาตรา ๒๗

“มาตรา ๒๗ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๒๗ มีผู้เสนอความเห็นดังนี้

๑. จากการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน มีผู้เสนอความเห็น ว่า ควรกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาและวินิจฉัยให้ชัดเจนว่า แต่ละคดีควรพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลาเท่าใดตามเนื้อหาแห่งคดี

๒. คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... มีความเห็นว่า ควรบัญญัติความว่า “กรณีที่เป็นเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา” นอกจากกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมด้วย เนื่องจากบางกรณีศาลอาจมีความจำเป็นเช่นเดียวกัน ซึ่งความเห็นดังกล่าวมาจากการพิจารณาร่างเดิมที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเสนอ

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ตั้งข้อสังเกตว่า การบัญญัติความว่า “หรือในกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ” ในวรรคหนึ่ง นั้น เป็นการบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำกฎหมายอื่นมาใช้บังคับได้ จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนว่าเป็นการนำกฎหมายเฉพาะวิธีพิจารณาคดีมาใช้บังคับเท่านั้น

นายอภิวัฒน์ คงชาติรี อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า การบัญญัติความว่า “หรือในกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ” ไว้ใน ร่างมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เป็นการนำหลักการที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาบัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า การบัญญัติความว่า “หรือในกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ” ในร่างมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นเพียงการ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญนำวิธีบัญญัติที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นมาใช้บังคับได้เท่านั้น โดยมิได้หมายความ รวมถึงการนำเอากฎหมายสารบัญญัติตามกฎหมายอื่นมาใช้บังคับแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิด ความชัดเจนในการตีความ ประกอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่นำวิธีพิจารณาคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับอีกต่อไป จึงเสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ **หรือในกฎหมายอื่นที่ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ** หรือในข้อกำหนดของประธาน ศาลรัฐธรรมนูญ หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้ เป็นการเฉพาะ”

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ตั้งข้อสังเกตว่า การบัญญัติถ้อยคำไว้ในร่างมาตรา ๒๗ วรรคสอง ความว่า “ให้ศาลสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการ ให้ถูกต้อง” นั้น มีลักษณะเป็นการบังคับให้ศาลต้องกระทำทุกกรณี ดังนั้น การบัญญัติบังคับในกรณีดังกล่าว จะมีความเหมาะสมหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในร่างมาตรา ๒๗ วรรคสอง เป็นการบัญญัติเพื่อให้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการ ให้ถูกต้อง เพื่อไม่ให้มีการแพ้หรือชนะคดีกันเพียงด้วยเหตุที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณา จึงจำเป็นต้องบัญญัติบังคับให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งในทุกคดี หากศาลรัฐธรรมนูญพบข้อผิดพลาด หรือบกพร่องทางวิธีพิจารณา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๒๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๗ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ **หรือในกฎหมายอื่น ที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ** หรือในข้อกำหนดของประธาน ศาลรัฐธรรมนูญ หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้ เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการ พิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควร กำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

มาตรา ๒๘

“มาตรา ๒๘ ตูลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการี หรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่น ซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน เว้นแต่การรู้เห็นเหตุการณ์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานในกระบวนการตรารัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีหรือเคยมีคดีที่ตุลาการนั่นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สามีหรือภริยาตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัครเดช คนชื่อ เลขานุการอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๒๘ มีผู้เสนอความเห็นดังนี้

๑. จากการรับฟังความเห็นที่รัฐสภา มีผู้เสนอความเห็นที่ ควรเพิ่มเหตุตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีส่วนได้เสีย มีความสนิทสนม มีความขัดแย้ง หรือมีอคติกับคู่กรณี เช่น เป็นเพื่อนร่วมรุ่น หรือไปแสดงทัศนคติในทางบวกหรือในทางลบต่อคู่กรณี เป็นต้น

๒. นายศุภชัย ใจสมุทร มีความเห็นว่า ควรเพิ่มเหตุคัดค้าน ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัยด้วย

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า ในอดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเคยขอถอนตัวจากองค์คณะด้วยเหตุที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนดังกล่าวมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติของคู่กรณี และกรณีขอถอนตัวด้วยเหตุที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเคยแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่มีการยื่นให้มีการพิจารณาวินิจฉัยมาก่อน ซึ่งเหตุในการคัดค้านดังกล่าวตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ถอนตัวจากการเป็นองค์คณะได้

ประธานกรรมการสอบถามว่า เหตุใดจึงบัญญัติความตอนท้ายความว่า “เว้นแต่การรู้เห็นเหตุการณ์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานในกระบวนการตรารัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย” ใน (๓) ของร่างมาตรา ๒๘ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า หากมีการอ้างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดเป็นพยานในคดี ก็สามารถนั่งพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องเป็นพยานในฐานะที่เคย

รู้เห็นเหตุการณ์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานในกระบวนการตรารัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หากเข้าข้อยกเว้นดังกล่าวก็สามารถนั่งพิจารณาคดีต่อไปได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ไม่ควรบัญญัติข้อยกเว้นเหตุคัดค้านตามที่บัญญัติไว้ใน (๓) จึงเสนอแก้ไขความใน (๓) เป็นดังนี้ “(๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะ**คู่พิพาท**ยื่นพยานโดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน **เว้นแต่ที่รัฐเห็นเหตุที่ควรให้ยื่นข้อกล่าวหาต่อทนายปฏิบัติหน้าที่ราชการของทนายรัฐหรือทนายของรัฐหรือทนายของ**” และสอบถามว่า เหตุคัดค้านผู้พิพากษาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมีการบัญญัติเหตุคัดค้านในกรณีที่ผู้พิพากษามีส่วนได้เสียในคดีหรือไม่

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า เหตุคัดค้านผู้พิพากษาในกรณีที่มีส่วนได้เสีย จะบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑ (๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่า “ถ้าผู้พิพากษานั้นมีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีนั้น”

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อมีเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๘ ผู้วินิจฉัยเหตุคัดค้านคือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเอง ดังนั้น หากเพิ่มเหตุแห่งการคัดค้านว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัย อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ เนื่องจากในกรณีที่ต้องมีการวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ซึ่งผลของคำวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์โดยตรงต่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ และในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนถูกคัดค้านด้วยเหตุว่ามีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัย ในกรณีดังกล่าวกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจะไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ เนื่องจากไม่มีองค์กรใดที่จะมีอำนาจในการวินิจฉัยในประเด็นการมีส่วนได้เสียของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้เลย ดังนั้น จึงไม่ควรบัญญัติเหตุคัดค้านในกรณีที่ตุลาการมีส่วนได้เสียในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัยไว้

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ กล่าวว่า หากมีการเพิ่มเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่มีส่วนได้เสียในคดี โดยให้หมายความรวมถึงการที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับคู่กรณีอาจเป็นการตีความที่กว้างเกินไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญอันมีผลประโยชน์ต่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงเป็นการเฉพาะตัว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนดังกล่าวก็ไม่สามารถนั่งพิจารณาคดีได้ แต่ถ้าผลของคำวินิจฉัยมีลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นการทั่วไปแล้ว แม้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะได้รับประโยชน์ในผลแห่งคำวินิจฉัยก็ไม่ถือว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีส่วนได้เสียในคดีแต่อย่างใด และสอบถามว่าเหตุคัดค้านตามที่บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๘ เป็นการบัญญัติเช่นเดียวกับเหตุคัดค้านผู้พิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือไม่

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความที่บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๘ จะบัญญัติแตกต่างจากเหตุคัดค้านตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเฉพาะเหตุคัดค้านในกรณีที่ตุลาการมีผลประโยชน์ได้เสียในคดีเท่านั้น ซึ่งในร่างมาตรา ๒๘ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะบัญญัติเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในลักษณะเดียวกันกับเหตุคัดค้านตามที่บัญญัติไว้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแจ้งเพิ่มเติมว่า เหตุคัดค้าน ผู้พิพากษาในระบบศาลของประเทศเยอรมนี จะมีเหตุคัดค้านแต่เฉพาะในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับ ความเป็นกลางของตัวผู้พิพากษาเท่านั้น จึงจะสามารถร้องคัดค้านผู้พิพากษาได้

นางจรี วิจิตรวาทการ กรรมการ กล่าวว่า ควรให้อำนาจตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใช้ดุลพินิจที่จะรับ หรือไม่รับคำร้องในกรณีที่มีการร้องคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษา หลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า หากจะต้องบัญญัติเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในกรณีการมีส่วนได้เสียในคดีนั้น ก็จะต้องมีการจำกัดความคำว่า “มีผลประโยชน์ได้เสียในคดี” ว่า มีความหมายครอบคลุมเพียงใด

นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ รองประธานกรรมการ คนที่สอง กล่าวว่า ในการพิจารณาเหตุคัดค้าน ของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม หากศาลมีคำสั่งว่าไม่มีเหตุคัดค้านตามที่คู่ความร้องขอ ก็ถือว่าคำสั่งของผู้พิพากษาดังกล่าวเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ซึ่งคู่ความในคดีสามารถโต้แย้งคำสั่งระหว่างพิจารณา เพื่อใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อไปได้ ซึ่งแตกต่างจากการวินิจฉัยเหตุคัดค้านของตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ โดยผลของคำวินิจฉัยเหตุคัดค้านตามที่มีผู้ยื่นคำร้องดังกล่าวไม่สามารถที่จะอุทธรณ์ต่อไปได้ ดังนั้น ผลในคำวินิจฉัยเกี่ยวกับเหตุคัดค้านควรปรากฏอยู่ในคำวินิจฉัยส่วนกลางด้วย

นายเอียรชัย ุณ นคร กรรมการ กล่าวว่า หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ คือ วินิจฉัยประเด็นความชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หลักคิดของเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับผลประโยชน์ได้เสียในคดี ไม่น่าจะมีความสัมพันธ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวตุลาการได้

นายอมร วาณิชวิวัฒน์ กรรมการ กล่าวว่า เมื่อพิจารณาในระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองแล้ว เห็นว่า การพิจารณาวินิจฉัยคดีในศาลปกครองแต่ละคดี จะมีตุลาการศาลปกครองอยู่สองส่วน คือ ๑) ตุลาการศาลปกครองที่ทำหน้าที่ในการนั่งพิจารณาและวินิจฉัยคดี และ ๒) ตุลาการศาลปกครองที่ไม่มี อำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยคดี แต่มีอำนาจในการให้ความเห็นต่อองค์คณะตุลาการศาลปกครองที่ นั่งพิจารณาและวินิจฉัยคดี ดังนั้น ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดมีส่วนได้เสียก็ให้สามารถนั่งเป็น องค์คณะได้ และสามารถให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นในคดีได้ แต่ไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยในคดี จะมีความเหมาะสมหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การบัญญัติเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กับเหตุคัดค้าน ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมนั้น ควรบัญญัติให้มีความแตกต่างกัน เนื่องจากเจตนารมณ์ในการพิจารณา วินิจฉัยแตกต่างกัน กล่าวคือ ผลของคำพิพากษาในระบบศาลยุติธรรมจะยังประโยชน์ให้แก่คู่ความในคดี เท่านั้น แต่ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ อาจต้องบัญญัติ เหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้แตกต่างไปจากเหตุคัดค้านผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ดังนั้น เพื่อความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงเห็นควรให้รอการ พิจารณาร่างมาตรา ๒๘ ไว้ก่อน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรอการพิจารณาร่างมาตรา ๒๘

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันศุกร์ ที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๐๕ นาฬิกา

นายรัฐภูมิ คำศรี
นิติกรชำนาญการพิเศษ
นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ
วิทยากรชำนาญการ
นายเผ่าพันธุ์ นวลสง
นิติกรชำนาญการ
ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
สำนักกรรมการธิการ ๒
ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์